

De Spindotter

2025/Nummer 8/Lente



KNNV 
vereniging voor veldbiologie

ivn natuur
educatie

Inhoud:

- 1- Woorden vooraf
- 2- Colofon
- 3- Kampeervakanties KNNV
- 4- Help mee met onderzoek
- 5- Nieuwe gedragscode beheer en onderhoud
- 6/7- Ledenexcursie Driemanspolder
- 8/9- Dijkbeheer bij Waterschap Hollandse Delta nog niet op orde
- 10- Bedankt Marian
- 11- Flamingo feitjes
- 12/13- Week van de Biodiversiteit
- 14/15- Terugblik 10.000 soorten jaar
- 16/17- De wolf 2
- 18- In memoriam; Elly Hendrikse
- 19- Column uit de ruimte
- 20/21- Winnaars fotowedstrijd
- 22/25- Tuinjudaspenning

Over de voorkant:

Zweefvliegen zijn unieke vliegen. Ze kunnen namelijk ook achteruit vliegen! Deze bijvliegen danken hun naam aan het feit dat ze zich vermommen als bij, zodat ze niet worden opgegeten door vogels. Dat heet met een mooi woord mimicry. -Text en foto door Theo Muusse

Woorden vooraf

We hebben tot nu toe een zonoevergoten, maar erg droog voorjaar. Dit brengt risico's voor de natuur zoals bosbranden en verdroging, vooral jonge aanplant heeft het zwaar te verduren. Het zou nu een tijdje zachtjes gestaag moeten blijven doorregenen, zodat het grondwater peil zich kan herstellen.

Er valt gelukkig nog steeds een hoop te genieten, ik ben altijd blij als ik de eerste grutto's weer hoor. In de IVN app ook prachtige reportages van baltsende futen, tureluurs, zeearenden..we hebben heel wat fanatieke fotografen onder ons. Speciale vraag voor de vogel fotografen ...kunnen jullie ook inzoomen op speciaal de poten van meeuwen, dat is voor het onderzoek naar geringde meeuwen.

De Nieuwe Gidsenopleiding van IVN is van start gegaan en de adoptieterreinen worden druk bezocht door onze leergierige studenten. Elke week weer nieuwe vogels en nieuwe plantjes om te determineren. De cursus kan de natuur amper bijhouden, maar wees gerust gidsen-in-opleiding, op een gegeven moment ga je dezelfde soorten herkennen. En 10,000 soorten kennen hoeft echt niet, daar hebben we vorig jaar met een heel stel experts hard aan gewerkt. Wat er in dat 10,000 soorten jaar zoal is gevonden lees je verderop. We zijn natuurlijk benieuwd naar wat het vervolg is van zo'n initiatief. Wat zijn de volgende stappen voor de biodiversiteit in Dordrecht?

Het is nog een hele klus soorten te beschermen en daarvoor is nu een nieuwe gedragscode Natuurbeheer opgesteld met regels voor Beheer en onderhoud in natuurgebieden. Ik ben benieuwd of we die praktijken ook in en om de adoptie terreinen gaan tegenkomen. Het klinkt logisch, verstandig maaien en geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, maar helaas gebeurt dat nog niet overal, zoals bij het dijkbeheer van ons waterschap Hollandse Delta.

In dit nummer gedenken we ook Elly Hendrikse die jarenlang gastvrouw was in de Griendkeet op de Hooge Biezenplaat. Verder nog excursie verslagen, en een column waarin onze columnist zich ineens in een ruimtecapsule in een baan om de aarde bevindt en zich afvraagt hoe het nu verder moet, tja dan had 'ie misschien toch voor een KNNV kampeervakantie moeten kiezen...

Een gevarieerde Spindotter, heel veel lees plezier!

Peggy & Theo



IVN Dordrecht Webpagina: www.ivn.nl/dordrecht Bank (IBAN) : NL73INGB0005233796 t.n.v. IVN Dordrecht te Dordrecht		
Voorzitter Redactie Spindotter	Peggy Tanis	voorzitterivndordrecht@gmail.com
Secretaris	Tineke Jacobi	secretariaativndordrecht@gmail.com Postadres: Gravensingel 107 3319 ES Dordrecht
Penningmeester en ledenadministratie Declaraties , Contributies	Peter van der Eijnden	penningmeesterivndordrecht@gmail.com
Algemeen lid	Ig Wouters	igwouters@icloud.com
Gidsencoördinatoren, Publieksexcursies	Ig Wouters Joyce Himbrecht	igwouters@icloud.com joyce@himbrecht.nl
Aanvraag wandelingen Dordwijk		excursiesivndordrecht21@gmail.com
Werkgroep PR en Communicatie Coördinator webmaster, social media, Rubriek Nieuws Website, persberichten Redactie Spindotter Spindotter Design	Dieke Morks Wilma Luitwieler Marian van de Haterd Tika Muusse	ivnprdordrecht@gmail.com dieke.37@gmail.com 088967@glr.nl
Werkgroep Ledenexcursies	Hans Kalis Irene Kamp Inge Castelijin	Irenekamp57@gmail.com imcastelijin@hotmail.com
Jeugdactiviteiten Dordecht	Leo Jansen	loejansen@gmail.com
Jeugdactiviteiten Zwijndrecht	Chantal Verstappen	scharrelkidszwijndrecht@gmail.com
Plantenwerkgroep	Johan Baks	Johan8356@hotmail.nl
Vogelwerkgroep	May Verstappen	Verstappen.mpj@gmail.com
Digitale Routes	Zoekt mensen! Marcia Hendriksen	m.c.hendriksen@live.nl
KNNV Drechtsteden Webpagina: www.knnv.nl/drechtsteden KvK : 24417034		
Voorzitter Redactie Spindotter	Theo Muusse	theoormuusse@gmail.com
Secretariaat	Hein Ruiter (ad interim)	secretaris@drechtsteden.knnv.nl Postadres: Merwekade 84 3311 TH Dordrecht
Penningmeester	Ruud Dorst	penningmeester@drechtsteden.knnv.nl
Ledenadministratie	Ruud Dorst	ledenadministratie@drechtsteden.knnv.nl
Algemeen Bestuurslid	We zijn op zoek!	

Waarom zou je deelnemen aan een kampeervakantie van de KNNV?

Ieder jaar worden er zo'n 15 kampeervakanties voor de leden van de KNNV, IVN en NHGL georganiseerd. We kamperen in heel Europa, met een lichte nadruk op Nederland en directe omgeving. Het programma wisselt jaarlijks.

Het zijn actieve vakanties in prachtige natuurgebieden. Want KNNV'ers, IVN'ers en NHGL'ers houden van de natuur en willen er het liefst zo veel mogelijk van genieten. Dagelijks worden er excursies georganiseerd en is er keuze uit twee of drie mogelijkheden. Een paar uur of een hele dag, veel lopen of een korte wandeling, een stuk fietsen of een oud stadje bezoeken. Dat is niet alleen afhankelijk van het gebied, maar vooral van je eigen belangstelling. Want jij kunt zelf grote invloed hebben op het programma. Het leuke is dat er altijd wel mensen bij zijn die verstand hebben van vogels, planten, vlinders, en soms ook van insecten, slakken of geologie en die daar ook graag over willen vertellen en alles willen laten zien.

Het aantal deelnemers kan variëren. Je krijgt daarover tijdig van ons bericht. Je zorgt in principe voor jezelf, dat wil zeggen dat de deelnemers zelf voor hun vervoer, hun verblijf en hun eten zorgen. Wij zorgen voor een plaats op een camping in schitterende natuurgebieden.

[Overzicht natuervakanties 2025 - KNNV | Kampeervakanties](#)

Voor iedere vakantie wordt een bestuur geformeerd, dat leiding geeft aan de activiteiten.

's Avonds wisselen de deelnemers hun ervaringen uit en worden de plannen gemaakt voor de volgende dag. De excursieregelaar stelt een excursieprogramma op en speelt daarbij zo goed mogelijk in op de wensen en mogelijkheden van de deelnemers.

Vooral tijdens de kampeervakanties in de zomermaanden doen vaak gezinnen met (jonge) kinderen mee. Ook dan ligt de nadruk op natuurbeleving en natuurstudie, maar meestal worden er dan voor de jongere deelnemers speciale activiteiten georganiseerd.

<https://kampeervakanties.knnv.nl/wp-content/uploads/sites/14/2024/10/Folder-2025.pdf>

Help mee met onderzoek

Ook dit jaar zijn ringers op zoek naar hulp. Hulp bij het aflezen van geringde vogels, in dit geval meeuwen.

Meeuwen zijn overal, tenminste, je ziet ze overal. Regelmatig zijn ze goed te benaderen. Dat is erg handig wanneer je op zoek bent naar geringde meeuwen. Ze worden in heel Europa, zeker ook hier in de buurt, geringd met plastic ringen. Elke code is uniek en draagt bij aan de kennis over waar en wanneer meeuwen aan het foerageren zijn, op trek zijn of waar ze broeden.

Deze keer vragen we aandacht voor in Nederland geringde meeuwen, kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen, waarbij de ring te vinden is aan de bovenkant van de poot. Ik noem het even boven de knie, maar dat is eigenlijk niet de knie. Op de foto kun je het mooi zien.

Heb je nu een geringde meeuw gezien en wellicht gefotografeerd, dan kun je deze melden bij Roland-Jan Buijs, op ring@buijsecoconsult.nl Dan ontvang je de gegevens over wanneer de vogel is geringd en waar die al is afgelezen. Dank!

Theo Muusse



Zilvermeeuw Blauw/Rood EE, geringd in Zeeland in 2024



Nieuwe gedragscode beheer en onderhoud: klepelmaaaien alleen bij hoge uitzondering mogelijk

H2O Actueel 31 maart 2025

Na lange onderhandelingen hebben de waterschappen een nieuwe gedragscode voor beheer en onderhoud. Deze gaat per 1 april in en zal vijf jaar gelden. Er zijn afspraken gemaakt over klepelmaaaien, alleen toegestaan als de veiligheid van medewerkers in het geding is, en over andere aspecten van ecologisch beheer.

De waterschappen en het ministerie van LNV zijn bijna drie jaar bezig geweest om tot een nieuwe gedragscode voor beheer en onderhoud te komen. De gedragscode voorkomt dat de waterschappen iedere keer voor hun beheer- en onderhoudswerkzaamheden omgevingsvergunningen moeten aanvragen bij de provincies.

“De invoering van de Omgevingswet heeft ervoor gezorgd dat een omzetting van de gedragscode nodig was. Verder is de toepassing van regelgeving rond natuur strenger geworden.”, legt Jane Alblas van de Unie van Waterschappen uit.

Voor het klepelmaaaien zorgde voor onenigheid aan de onderhandelingstafel. Bij deze manier van het maaien van bermen langs wegen en watergangen kan hoog opgaand gewas worden gemaaid en worden dikke takken en afval gemakkelijk verwerkt.

De betrokken natuurorganisaties waren voor een totaalverbod omdat bij deze vorm van maaien circa 80 procent van de insecten in de gemaaide berm wordt gedood. De waterschappen onderzoeken juist mogelijke biodiversiteitswinst, omdat er maar één

keer per jaar hoeft te worden gemaaid. Uiteindelijk is er afgesproken dat klepelmaaaien alleen is toegestaan als de veiligheid van de waterschapsmedewerkers in het geding is, bijvoorbeeld bij het maaien van steile taluds.

Naast klepelmaaaien zijn er ook afspraken gemaakt over andere aspecten van ecologisch beheer. Alblas: “De habitatbenadering is scherper neergezet en dat leidt tot afspraken over locatiebezoeken, het maaien van de oevers met de meeste begroeiing na het broedseizoen en een meldplicht voor zeldzame soorten.”

“Voor de waterschappen is het vooral goed dat er nu duidelijkheid is. Daar zaten we echt om te springen”, zegt Alblas. “Het is een lang traject geweest, maar we weten nu waar we aan toe zijn. Omdat er nu weer een code is, wordt ook veel bureaucratie vermeden omdat waterschappen niet voor alle losse beheerstaken aparte vergunningen aan hoeven te vragen.”



Jane Alblas

Ledenexcursie Driemanspolder Zoetermeer 30 Maart 2025

Door Peggy Tanis

Om 9 uur s morgens (eigenlijk dus een uur vroeger vanwege het ingaan van de zomertijd) verzamelen op parkeerterrein Weeskinderendijk voor de IVN-ledenexcursie. Je zou verwachten dat we de enige waren. Maar het was een drukte van belang, mannen in djellaba's regelden vriendelijk de stroom in – en uitgaande auto's. Het bleek het einde van de Ramadan te zijn, families kwamen massaal uit de moskee, wensten elkaar een gezegend Suikerfeest en gingen weer naar huis.

Wij gingen ook op weg naar een feestje, naar de Nieuwe Driemanspolder. Nooit gedacht dat tussen al die bebouwing en snelwegen een gloednieuw natuurgebied ligt. Ingeklemd tussen de indoor skipiste van Zoetermeer en de skyline van Leidschendam en verderop Den Haag ligt het gebied Driemanspolder. Een polder die tot 2017 agrarisch bouwland was is voor een deel weer afgegraven. Een waterberging van 300 hectare werd gerealiseerd om overvloedig water bij extreme regenval op te vangen. Nu zijn het ondiepe plassen met een aantal eilandjes en slikgebieden, ideaal voor vogels. Bepaalde stukken zijn ook bestempeld als broedgebied en niet toegankelijk. Klein hoefblad bloeide er al volop, ook zagen we paarse dovenetel, madeliefjes en speenkruid. We parkeren bij de (camper) camping waar een paar gele kwikstaarten ons welkom heten en volgen het wandelpad en zien al gauw een haas rennen. We zijn met z'n elven, met de nodige camera's en een telescoop, we komen ook een aantal zwaar beladen andere vogelaars tegen. Altijd leuk voor een potje soorten uitwisseling.

"Heb je de Pijlstaart?"

"Ja, die heb ik in mijn scoop"

"de Krooneend? Waar zit die dan?"

Het waait stevig, kleinere (riet) vogels we vandaag ook niet veel zien. Maar wel veel grauwe en Canadese ganzen, die elkaar soms van een eilandje willen jagen. Grutto's, tureluurs, scholeksters, kieviten, bergeenden, krakeenden, gewone eenden, kuifeenden, mantelmeeuwen en verderop ook smienten, wintertalingen, pijlstaarteenden, zilverreiger en lepelaars. Het is de tijd dat groepen uit elkaar vallen en paartjes gaan vormen.

Mannetje kievit slooft zich uit om vast een holletje in het gras, een toekomstig nestje voor te bereiden. Verschillende grauwe ganzen zien we al op nesten zitten.

Aan de andere kant van de plas op een eilandje zowaar drie, een beetje bleke, flamingo's. Om de foto's een plezier te doen gingen ze allemaal staan. Op een eilandje bleek ook een oeverwaluizenwand te zijn aangelegd, met succes. Oeverwaluizen overwinteren in de Sahel regio in Afrika en hebben het vanwege de droogte steeds moeilijker. Eenmaal in Nederland is het probleem dat er steeds minder steile oevers te vinden daarom worden er oeverwaluizen wanden geplaatst. Meerdere oeverwaluizen maken gebruik van dezelfde opening, daarachter bevinden zich nestgangen en de nestkamers die ze zelf uitgraven. Ze vangen kleine insecten in de vlucht boven water.

Heel bijzonder om op zo'n klein oppervlak zoveel verschillende vogels te zien. Een mooie plek in een dicht verstedelijkt gebied, heel verrassend. We komen hier vast nog een keer terug.



Foto's : Leonie van Betten



Dijkbeheer bij Waterschap Hollandse Delta nog niet op orde

Geschreven door Hollandse Delta - 10 maart 2025

In 2021 werd naar aanleiding van een motie in het bestuur van het Waterschap Hollandse Delta de afspraak gemaakt om het beheer van dijken te verbeteren. Zodoende zou haast gemaakt worden met een actieplan uit het vastgestelde groenbeleid. Nieuwe pachtcontracten ging men aanpassen en er zou een stimuleringsregeling komen voor pachters met oude rechten. Het bleef bij goede voornemens en in de praktijk veranderde er niets.

Bestrijdingsmiddelen op de dijk:



Bestrijdingsmiddelen taboe

Het is niet zo moeilijk voor een waterschap om tot een goed beheer van dijken te komen. In een landelijke handreiking voor de grasbekleding van dijken is de kennis uit onderzoek en ervaring van andere dijkbeheerders samengebracht. Dit hulpmiddel voor de waterschappen wordt overal in ons land gebruikt en nieuwe kennis wordt opgenomen. Zo is volgens de handreiking begrazing in de winter ongewenst. Waterschap Hollandse Delta negeert deze richtlijn.



In de handreiking is ook te lezen dat bestrijdingsmiddelen op dijken niet meer kunnen. Slechts bij hoge uitzondering en bij met name genoemde plantensoorten is chemische onkruidbestrijding nog toegestaan. Ook daar kijkt het Waterschap Hollandse Delta anders tegenaan. In nieuwe pachtcontracten voor dijken staat zelfs de verplichting opgenomen om de dijk “zuiver te houden van onkruid”. En dat is dus vragen om chemische onkruidbestrijding en overtreding van de wet.

Op de vraag vanuit de vergadering wat het waterschap doet om pachters op de hoogte te brengen van het bestrijdingsmiddelen verbod, kwam een antwoord dat kan worden samengevat als: Niets. Eigenlijk zouden de richtlijnen uit de handreiking grasbekleding vertaald moeten worden naar het beleid, de verordeningen en contracten aldus het antwoord van het college van dijkgraaf en heemraden. En dat is dus nog niet gebeurd.

Gebruik van bestrijdingsmiddelen is dus in principe niet toegestaan. Wanneer je aanwijzingen hebt dat er toch chemische middelen zijn ingezet op de dijken dan dit graag melden bij het Waterschap Hollandse Delta, Klant Contract Centrum; bereikbaar via: info@wshd.nl of 088 974 3000.





Bedankt voor alles



www.ivndordrecht.nl

Op 28 maart nam de PR commissie IVN afscheid van Marian als website beheerder. Ze is geëerd met een erelidmaatschap voor haar inspanningen. Marian werkte niet alleen aan de website, maar was ook actief geweest bij o.a. Scharrelkids Dordrecht en als voorzitter. Hoewel Marian afscheid neemt van haar betrokkenheid met de website, blijft ze betrokken bij IVN Dordrecht, onder andere bij de Spindotter. Bij Fluitekruid hebben we Marian bedankt met gebak, koffie, een erelidmaatschap en een cadeau. Marian, nogmaals dank voor alles wat je voor IVN Dordrecht hebt gedaan!



Flamingo feitjes

Dieke Morks foto's, tekst Marian v d Haterd.

Wist je dat flamingo's tijdens de wintermaanden in het Grevelingenmeer tussen Zuid-Holland en Zeeland verblijven? Dit is al langere tijd zo, ook op andere plekken in Nederland komt de flamingo voor in de winterperiode. In Zeeland komen de Europese, Chileense en Hybride Flamingo's voor. Van oorsprong in Zuidelijk geleden gebieden maar door de opwarming van het klimaat zijn de vogels steeds noordelijker te vinden.

Dieke Morks maakte deze foto's tijdens de KNNV- ledenexcursie op 18 januari 2025.



Week van de Biodiversiteit

17 t/m 25 mei 2025

Week van de Biodiversiteit 2025

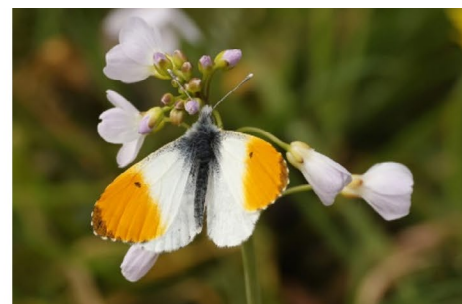
Van zaterdag 17 tot en met zondag 25 mei 2025 is de Week van de Biodiversiteit! In die week zijn er zo'n 100 activiteiten verspreid door het land, georganiseerd door onze afdelingen, maar ook door andere organisaties. Dankzij de vele excursies, maar ook de lezingen en openbare inventarisaties leren talloze mensen de diversiteit van de natuur in hun omgeving kennen en waarderen. De eerste [activiteiten](#) staan al op de website van de landelijke KNNV. En dat zullen er wekelijks steeds meer worden.

Thema Biodiversiteit is overal!

In 2025 richten we ons naast de bijzondere natuur in onze belangrijke natuurgebieden ook op de 'alledaagse' natuur om ons heen, in steden en dorpen, tuinen, parken, maar ook in akkers, weilanden, bedrijventerreinen. Dat wordt ook wel de Basiskwaliteit Natuur genoemd. Biodiversiteit is overal!

Organiseer ook een activiteit!

Steeds meer organisaties, zoals gemeenten, lokale natuurorganisaties en uiteraard KNNV-afdelingen organiseren activiteiten tijdens de Week van de Biodiversiteit. En dat juichen we toe! Want hoe meer aandacht voor biodiversiteit, des te beter het is!



Internationale Dag van de Biodiversiteit

De Verenigde Naties hebben 22 mei uitgeroepen tot Internationale Dag van de Biodiversiteit. Op die dag staan we wereldwijd stil bij de waarde en rijkdom van het leven op aarde. Biodiversiteit bestaat niet alleen uit de variatie tussen soorten, maar ook de biodiversiteit binnen soorten oftewel de genetische diversiteit en de diversiteit aan ecosystemen waarbinnen al dat leven zich afspeelt.

We danken ons leven aan die rijke biodiversiteit. Het levert ons niet alleen voedsel, maar ook drinkbaar water, zuurstof en zuivere lucht. En zorgt voor eindeloos veel verwondering en inspiratie. Biodiversiteit heeft ook een eigen, zelfstandige waarde: de intrinsieke waarde. Biodiversiteit is het beschermen waard! Om die reden werd de KNNV- de Koninklijke Natuur Vereniging opgericht in 1901. Wij richten ons sindsdien op natuurbeleving, natuureducatie, natuurstudie en natuurbescherming.



Foto's: Jan Katsman

De Week van de Biodiversiteit van de KNNV (17 mei t/m 25 mei) valt dit jaar gedeeltelijk samen met het weekend van de Natuur in Drechtsteden (23, 24 en 25 mei)

De KNNV Drechtsteden draagt bij met de volgende georganiseerde activiteiten:

Zaterdag 17 mei een excursie naar de Zouwe Boezem bij Meerkerk. Details volgen [hier](#)

Vrijdag 23 mei een nachtvlinder inventarisatie bij het Biesboschcentrum aan de Baanhoekweg. Details volgen [hier](#)

Zaterdag 24 mei een vlinder-, libellen- en insecten inventarisatie in de Nieuwe Dordtse Biesbosch en de Elzen onder leiding van de gidsen Leo en Theo.

Terugblik 10.000 soortenjaar in Dordrecht

Door Arjan Loeve, sociaal wijkbeheerder bij Woonbron en Christine Huibers-van de Velde, adviseur Natuur en Ecologie bij de gemeente Dordrecht

2024 was het jaar van de 10.000 soorten in Dordrecht. Het doel was om meer aandacht te vragen voor de kwetsbare biodiversiteit van Dordrecht. De inwoners bewust te maken van de natuur om hen heen die je al tegenkomt als je de voordeur uitstapt en hen in beweging te brengen door hier ook goed voor te zorgen. We hebben met elkaar als doel gesteld om 10.000 soorten op het eiland te vinden waarvan 5.000 soorten bovengronds en 5.000 in de bodem. Boven de grond werd er vooral door vrijwilligers gezocht naar 5000 soorten flora en fauna. Heel veel natuurliefhebbers en vrijwilligers van groene organisaties hebben aan dit project bijgedragen door soorten in te voeren. Een enorm succes! Er zijn meer dan 4.600 (92%) soorten ingevoerd op Waarneming.nl. Iedereen met een account kon soorten invoeren. Er zijn > 101.000 waarnemingen ingevoerd. Er werd in het gehele jaar door meer dan 2300 verschillende personen in de gemeente iets ingevoerd, waaronder natuurlijk ook door leden van het KNNV en IVN. Er ontstond een ware competitie onder de diehards. Er zijn verschillende leuke soorten gevonden die niet vaak in de gemeente

worden gezien, zoals bijvoorbeeld de vliegenzwam, teunisbloempijlstaart en het oranje boomzonnetje. Nog leuker was dat er 796 soorten werden ingevoerd op de website die nog nooit eerder waren waargenomen. Dat betekent dus niet dat die soorten eerder ook niet voorkwamen, maar ze zijn nu geregistreerd. De soorten onder de grond werden gezocht door middel van bodemonderzoek door de wetenschappers van Naturalis. Hier werd vooral gekeken naar welk DNA er gevonden werd en zo werd er bepaald dat er alleen onder de grond al meer dan 10.000 soorten voorkwamen. We hebben het dan voornamelijk over bacteriën en schimmels. Het soorten aantal van Dordrecht is goed te vergelijken met de aantallen die in vergelijkbaar onderzoek in andere steden zijn gevonden. We weten echter nog heel weinig over de soorten zelf, wel tref je in de nabijheid van bomen aanzienlijk meer schimmels aan. Al met al was het soortenjaar dan ook een succes en heeft natuur en biodiversiteit meer aandacht gekregen. Het is echter wel lastig om met al deze waarnemingen te concluderen of het nu goed of slecht gaat met de biodiversiteit in Dordrecht omdat we dit project slechts één keer uitgevoerd hebben. Wel hebben we een ontzettend mooi aantal soorten waar kunnen nemen. We hebben nu in elk geval zo goed mogelijk geregistreerd wat we nu aan soorten en verspreiding van soorten hebben. Het mooiste zou zijn dit over een paar jaar te herhalen en dan te zien hoe de biodiversiteit zich heeft ontwikkeld. Van het project zal nog een eindrapport worden

gemaakt. De resultaten van het onderzoek werd gepresenteerd in januari 2025 in de Oude School. Met de mentimeter is gepeild wat mensen van het onderzoek vonden. De mentimeter is een manier om tijdens lessen/quizen vragen voor te leggen aan je publiek. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de meeste vrijwilligers dit 10.000 soorten project als een mooie uitdaging hebben ervaren. Het smaakt eigenlijk wel naar meer! Ook zijn er ideeën geopperd om iets moois te doen met de resultaten. Bijvoorbeeld om elke maand een soort uit te lichten en in de schijnwerpers te plaatsen. Daarnaast willen we een soorten dag organiseren in de zomer (2025/2026) om het 10.000 soortenjaar in het klein over te doen door op één dag op één locatie zoveel mogelijk soorten waar te nemen. Hierbij kunnen we dan mogelijk excursies organiseren en experts voor bepaalde soortgroepen uitnodigen.

Deze plannen worden nog verder uitgewerkt met de diverse organisaties van het Biodiversiteitsoverleg in Dordrecht. Wordt vervolgd! Ook een idee of wil je meewerken? Laat het weten!





De Wolf, deel 2
Marian v.d. Haterd

Inleiding

De (negatieve)belangstelling voor de wolf gaat voort. Nog steeds staan er legio berichten op Internet over het onderwerp 'De wolf in Nederland of elders'. Ook zijn we zover dat er een voorstel is om de beschermde status te veranderen, gericht aan de Europese Commissie. Daarover later meer. Eerst nog even kijken naar een aantal bijzondere berichten. In Zweden, een land waar je dat niet zou verwachten, is een illegale jacht gestart op de helft van de populatie wolven (375 dieren). De jacht is illegaal omdat de wolf een strikt beschermde status heeft in Europa. Als reden wordt aangegeven dat de bestaansmiddelen beschermd moeten worden. Hiermee worden onder andere vee en schapen bedoeld. Provincie Utrecht heeft bedacht dat zij de hele roedel wolven wil verdoven en zenderen zodat iedereen op de hoogte is waar ze zich bevinden en er maatregelen genomen kunnen worden. Er waren meerdere redenen voor zoals bijvoorbeeld het feit dat een meisje aangevallen werd. De rechter ging hier niet in mee naar aanleiding van een protest van Vereniging Faunabescherming en Animal Rights. Provincie Utrecht heeft de noodzaak onvoldoende aangetoond. Het nieuws d.d. 31 Januari AD is dat Utrecht vergunningen aanvraagt om te handelen als dat nodig is, Dat betekent afschieten of uit de groep halen. Twee bijzondere berichten: 3 wolven doodgereden op een autoweg in Otterlo. Opzet in het spel? Dat wordt onderzocht. De Volkskrant meldt dat er juist minder wolven in Nederland zijn, een aantal wolven verdwenen zonder dat duidelijk is hoe dat gebeurd is, er zijn geen resten gevonden. Er wordt gedacht aan stroperij. Een heel recent, tragisch, bericht in AD d.d. 11 februari meldt dat een roedel wolven 50 schapen (in Friesland) aangevallen heeft. Velen overleefden het niet. Kortom, het ziet er niet goed uit voor de wolf!

Wetsvoorstel

Maar nu even terug naar het voorstel van de EU-Lidstaten: het is de bedoeling de beschermstatus van de wolf wijzigen van 'strikt beschermd' naar 'beschermd'. Dit is voorgelegd aan het Permanent Comité van het verdrag van Bern. De wolf wordt gezien als gevaarlijk voor vee en de mens.

De Bern Conventie heeft ermee ingestemd. De jacht op de wolf wordt mogelijk maar dit kan niet zomaar, elk land moet regels voor de jacht hebben en tevens letten op behoud van de populatie in natuurgebieden. In maart 2025 is de nieuwe beschermstatus van kracht is de verwachting. Overigens is het de bedoeling dat er een gerichte aanpak (landelijk) komt om wolven aanvallen op mensen, huisdieren en vee te voorkomen.

Berichten uit de regio

Verscheiden malen is bericht dat verwacht wordt dat de wolf in Alblasserwaard en De Biesbosch op een dag zal voorkomen. Tot op heden niet gespot. Het AD van 31 januari meldt dat Zuid-Holland de wolf niet gaat afschieten. Men wil subsidie aanvragen voor rasters en andere wolf werende maatregelen. Het is een fascinerend dier maar helaas wel gevaarlijk. Een advies van Groenlinks/PvdA en Partij voor de dieren is: laat de wolf met rust en hij zal ons mijden. Het zal duidelijk zijn dat het laatste woord nog niet gezegd is het onderwerp 'De Wolf in Nederland'

Tot slot

Alles overziende zal het een hele puzzel worden om het 'wolf probleem' op te lossen. Er blijven groepen die de komst van de wolf positief benaderen in het kader van biodiversiteit. Ook blijft de mening klinken dat de mens geen prooi is voor de wolf. Zijn er nieuwe ontwikkelingen dan maak ik daar melding van in een volgende Spindotter,

Bronnen; talloze websites en AD-Dordtenaar

Wat te doen als je een wolf tegenkomt?

- 1. Volgens BIJ12, het bureau dat voor de provincies onder meer de wolvenzaken regelt, is het belangrijkste kalm te blijven en flink afstand te houden. Ongeveer 50 tot 100 meter is een goede richtlijn.**
- 2. Maak geen snelle bewegingen (ga dus niet rennen) en loop langzaam achteruit terwijl je de wolf in de gaten houdt. Geef de wolf ruimte om weg te kunnen lopen.**
- 3. André Donker, voormalig boswachter geeft in zijn boek Wolf & maatschappij (€ 17,50) deze tip: Voel je je oncomfortabel bij het zien van een wolf of is de afstand kleiner dan gewenst, maak dan armbewegingen en eventueel geluid., bijvoorbeeld door te praten.**
- 4. Voer de wolf beslist niet. Daardoor kan een wolf juist opdringerig worden naar mensen toe.**
- 5. Jonge wolven zijn nieuwsgierig en lopen soms een stukje mee op afstand. Dat is natuurlijk gedrag.**
- 6. Geniet (mits er geen dreigende situatie is uiteraard) van de ontmoeting.**



In Memoriam: Elly Hendrikse

Hans Kalis

Met verdriet namen wij in januari van dit jaar afscheid van Elly Hendrikse, die samen met haar man Piet sinds 2003 het griendwerkershuisje en de natuur van de Hooge Biezenplaat beheerde. Piet en Elly waren écht thuis in het gebied, dat voor hen geen geheimen kende. Ze konden er boeiend over vertellen en wisten bezoekers telkens weer te raken met hun kennis en liefde voor de natuur. Bij excursies op de Hooge Biezenplaat werd het bijna vanzelfsprekend: Elly schonk het kopje koffie of thee – mét een speculaasje – en altijd met een vriendelijk woord. Een warm welkom dat velen zich zullen herinneren. Tot op hoge leeftijd bleef Elly actief als gastvrouw bij de publieksexcursies van het IVN. Pas in 2024 moest zij om gezondheidsredenen afscheid nemen van haar dierbare plek in de natuur. We zijn Elly dankbaar voor haar 21 jaar trouwe inzet, haar warme aanwezigheid en de betekenisvolle rol die zij – vaak op bescheiden wijze – speelde voor zoveel bezoekers.



Column uit de ruimte

Wouter Kramer

Hoe nu verder?

Daar zit ik dan in mijn supersonische ruimtecapsule onderweg naar Mars. Eind 2023 heb ik me laten overhalen de transformatie te ondergaan om mijn leven tot in lengte van dagen op te rekken. Ik had namelijk medio dat jaar de jackpot gewonnen in een loterij. Heel mijn leven, zoals tot dan toe bekend, ging op de schop.

Toen de lege champagneflessen allang waren weggegooid en de toeters en bellen inmiddels opgeruimd, kreeg ik ongewenst advies over de zinvolle besteding van mijn fortuin. "Waarom zou je niet het tijdelijke voor het eeuwige verwisselen als dit kan?" werd me voorgespiegeld. Er zijn tegenwoordig zoveel mogelijkheden om het avontuur des levens voort te zetten. Een levensgenieter als jij gaat toch, in de herfst van zijn leven, niet rustig zitten wachten op de dood, wanneer er onbegrensde mogelijkheden zijn om dit te voorkomen! Door middel van AI, modificaties, stamceltechnologie, drie dimensionale printers en kweekorganen uit varkens, kunnen je geestelijke en lichamelijke gebreken

worden hersteld. Ook wordt het verouderingsproces tot stilstand gebracht!

Waarom is dit zaadje toch in mijn hersenen geplant en ontsproten vraag ik me af. Het leven dat ik leed was, ondanks wat hobbels en bobbel, zo gek nog niet. Aan eenieder die het maar wilde horen, verkondigde ik de tegeltjeswijsheid, dat geluk juist in de kleine dingen zit. De financiële mogelijkheden die me ten deel gevallen waren hebben me dus langzaam maar zeker op andere gedachten gebracht. De tegeltjeswijsheid vond geen gehoor meer bij mijn publiek en werd afgedaan met "jij hebt makkelijk praten". Het was het begin van het einde. Het delen van tientallen miljoenen werd nooit als eerlijk ervaren en het niet delen was egoïstisch. Tevens maakt bezit de bezitter hebberig en je hebt ineens heel veel kwijt te raken. Van een winnaar naar een verliezer was de prijs die ik uiteindelijk betaalde voor mijn prijs. Na het vertrek uit mijn bestaan van mijn vrouw en kinderen, mijn familie en vrienden, kortom mijn geluk, bleef ik achter met een pakhuis vol met geld. Andere "vrienden" kwamen ervoor in de plaats. Patsers met poen en hele andere ideeën en inzichten dan ik tot dan

toe had. Ik werd geïntroduceerd in de moderne wetenschap die alleen voor de "happy few" in het verschiets ligt. Alles waar ik ooit een vermoeden van had werd bevestigd. Een machtige elite bovenlaag bepaalt de toekomst van het leven op aarde. Geld lijkt toegang te geven tot deze nieuwe adel. Superfit van lichaam, met een gebrainwashde geest werd ik, met de toenmalig bekende technieken, klaargestoomd voor de tot dan toe onmogelijk geachte missie naar Mars. Waar de rest van mijn nieuwe vrienden al een compound hadden ingericht, waar we op ons gemak konden toekijken hoe de aarde langzaam maar zeker verschrompelde.

Ik heb ongelooflijke spijt! Ik mis mijn geliefden en vrienden verschrikkelijk. Net als de boontjes uit eigen tuin en het welkomstliedje iedere morgen van ons roodborstje. Want ik ben alleen op weg naar de rode planeet. Ik moest een miljardje bijleggen om mee te gaan in het teleportatieproject van mijn vrienden, die een "tweede Aarde" hadden ontdekt. Toen ik dat niet kon, hebben ze me, volgens afspraak, afgeschoten in deze capsule. Op naar dorre eenzaamheid in een troosteloze eeuwigheid.

Winnaars fotowedstrijd Biesboschmuseum

Door Peggy Tanis

Het Biesbosch museum vierde vorig jaar haar 40 jaar bestaan (net als IVN) en heeft in het kader daarvan de Biesbosch fotowedstrijd georganiseerd. Het onderwerp was vrij, alleen moest het een herkenbaar beeld van de Biesbosch zijn en de foto mocht niet ouder dan een jaar zijn. Elke week konden foto's worden ingestuurd en er werden per week winnaars gekozen. In totaal zijn ruim 400 foto's ingestuurd. Uit alle weekwinnaars werden uiteindelijk 3 foto's geselecteerd. De winnende foto's waren 3 maanden te zien in het Biesboschmuseum. We zijn enorm trots dat twee van onze IVN leden winnaars zijn geworden in deze fotowedstrijd. Leonie van Betten won met haar foto van het bootje in de mist de tweede prijs en Dieke Morks was een aantal keer weekwinnaar.

Ik heb de gelegenheid genomen om Leonie een paar vragen te stellen over fotograferen.

Wanneer ben je met fotograferen begonnen?

In 2019 heb ik mijn eerste camera gekocht. De eerste keer dat ik meedeed met een wedstrijd was in 2021 toen ik meedeed met een wedstrijd van de Pollinators voor de campagne "' Voer de Bij Bij". De Pollinators stimuleren mensen om inheemse bloemenzaden te zaaien en zo een betere leefomgeving voor bestuivende insecten te creëren. Ik heb ook al een paar keer in Dordt Centraal gestaan met de Foto van de week. Verder veel likes gehad op foto's die ik plaats op Facebook en Instagram, maar nog nooit eerder een prijs gewonnen. Het gaat mij ook niet zo zeer om het winnen van een prijs, het maakt me gelukkig als ik andere mensen kan laten meegenieten van het moois wat ik in de natuur heb gezien.

Is fotograferen het nieuwe "jagen"?

Uiteraard is het een kick om een bijzondere roofvogel te kunnen fotograferen. Maar ook van "gewone" soorten een mooie foto maken vereist veel geduld en een dosis geluk. Als ik weet dat een bepaalde vogel in een bepaald gebied voorkomt ga ik daar op verschillende tijdstippen naar toe om deze uiteindelijk goed op de foto te krijgen. Verder is het ook techniek, de moderne fototoestellen kunnen heel veel en ik leer ook nog steeds.

Wat was bijzonder aan de Biesbosch fotowedstrijd?

Het feit dat er een vakjury was van drie mensen met professionele fotografen die foto's maken voor diverse dagbladen en vakbladen en ook Jacques van der Neut die zichzelf de fotograferende boswachter of boswachterende fotograaf noemt. Die hebben alle foto's beoordeeld op inhoud en compositie.

De foto moest typerend voor de Biesbosch zijn maar ook een verhaal te vertellen hebben. Er moet iets in "gebeuren".

Wat kun je vertellen over je winnende foto?

Ik had deze foto al wel in gedachten. Ik heb de foto in oktober 2023 gemaakt, vroeg in de ochtend als er nog mist is. Het is een prachtige plek aan het Wantij bij de Kop van 't Land met een wijd uitzicht. Ik heb er 5 gemaakt van dezelfde plek. Het bootje dat je op de foto ziet heet "Pak je Biezen" en de schipper is journalist en auteur van o.a. het boek "Dus U kent de Biesbosch?". Hij kent de Biesbosch en de historie als zijn broekzak en organiseert excursies per fluisterboot. Hij brengt je bijvoorbeeld naar een paardenboerderij op een eiland en het oude Zalmhuis. Vroeger werd er veel zalm gevangen in de Biesbosch. Laat ik hem nou net tegenkomen op de pont op weg naar de prijsuitreiking...ja natuurlijk vond hij het erg leuk dat "zijn bootje" in de prijzen viel.

Wat betekent fotograferen voor het IVN?

We gebruiken foto's voortdurend in onze communicatie. Fotograferen is een hobby die steeds meer mensen oppakken en ook jonge mensen aanspreekt. Het zou toch te gek zijn om een werkgroepje fotografie te hebben binnen het IVN waar we van elkaar kunnen leren. We zouden speciale fotografie excursies kunnen organiseren. Fotograferen dwingt je om echt stil te staan en te kijken en een object vanuit verschillende invalshoeken te bekijken.



Tuinjudaspenning gekend als judaspenning

Door Peter Wetzels

Herkomst van de soort

Bijna iedereen kent de soort tuinjudaspenning (*Lunaria annua*) als judaspenning. De officiële naam tuinjudaspenning is om een onderscheid te maken met de wilde judaspenning (*Lunaria rediviva*). De naam tuinjudaspenning was nieuw in de editie 21 van de Heukels die verscheen in 1990. Ik zal de officiële naam gebruiken, maar ik heb wel de neiging om bij het typen het voorvoegsel tuin te vergeten. De herkomst van de soort is Zuidoost-Europa, zeg maar de Balkan. Ik heb een oud verspreidingskaartje uit de vorige eeuw gevonden en daaruit blijkt dat tuinjudaspenning daar vooral in de bergen maar juist niet in de buurt van de kusten voorkomt. Inmiddels komt de soort in heel Midden- en West-Europa voor.

Het is een geliefde tuinplant die vrij gemakkelijk verwildert en wordt als ingeburgerd beschouwd. Vroeg in het jaar bloeit de soort met paarse of soms witte bloemen. Later in het jaar verschijnen de zilverachtige vruchten. Een nauwe verwant, de wilde judaspenning, is ook een soort van de lagere bergen met een verspreiding die net tot in België reikt. Dit is vooral een bosplant.

Tot nu toe was er brede consensus in de wetenschappelijke literatuur dat de temperatuurstijging de belangrijkste oorzaak van deze versnelling is, aldus de onderzoekers. Dat uitgangspunt

behoeft bijstelling. "Ons model toont aan dat de opwarming slechts voor ongeveer 10-20 procent bijdraagt aan dit fenomeen," zegt Wang.

Herkomst van de naam

De naam Judaspenning heeft betrekking op de vruchten. Als de zaden uit de vrucht zijn gevallen blijft er een zilverig tussenschot over. Deze doen denken aan zilveren munten en de naam verwijst naar de zilverlingen die Judas als loon voor zijn verraad kreeg. Hij gooide de zilverlingen weg en het verhaal is dat op die plaatsen waar ze op de grond kwamen deze planten opkwamen. Ook de wetenschappelijke naam *Lunaria* verwijst naar de zilverwitte restanten van de platte hauwtjes. *Lunaria* is een combinatie van het Latijnse luna, wat maan betekent met het achtervoegsel arius: 'vormig'. *Annua* betekent eenjarig. De wilde judaspenning is meerjarig en *rediviva* betekent dan ook herlevend.

Over hauwen en hauwtjes

Kruisbloemigen hebben speciale namen voor de vruchten. Zijn ze langwerpig dan heten ze hauwen. Zijn ze minder smal van vorm, minder dan drie keer langer dan breed, dan heten ze hauwtjes. Hauwtje klinkt als een verkleinwoord, wat raar klinkt bij de grote vruchten van tuinjudaspenning. De naam zegt echter niets over de grootte, alleen iets over de vorm. Hauw is een oud woord, de eerste vermelding van hauw is al in 1287.

Over hauwen en hauwtjes
Kruisbloemigen hebben speciale namen voor de vruchten. Zijn ze langwerpig dan heten ze hauwen. Zijn ze minder smal van vorm, minder dan drie keer langer dan breed, dan heten ze hauwtjes. Hauwtje klinkt als een verkleinwoord, wat raar klinkt bij de grote vruchten van tuinjudaspenning. De naam zegt echter niets over de grootte, alleen iets over de vorm. Hauw is een oud woord, de eerste vermelding van hauw is al in 1287. Door de vroege bloei en fraaie vruchten is het een geliefde tuinplant. De soort zaait zich gemakkelijk uit. Toch verwildert tuinjudaspenning niet veel. Hoewel ingeburgerd groeien exemplaren wel bijna altijd in de buurt van bebouwing. Langs tuin- en bosranden onder heggen en in plantsoenen zie je de soort nog het meest. De bodem moet voedselrijk zijn en vooral niet te droog.



Bloemen van tuinjudaspenning
Foto door Leon Timmer

De groeiplaatsen liggen vaak in de volle zon maar halfschaduw is ook acceptabel.

Uit de verspreidingskaart blijkt wel dat veen en klei gemeden worden en ook op de droge zandgronden treft men de soort niet zo vaak aan. Aardig is dat de rand van de Hondsrug en de randen van de stuwwallen in Utrecht en Gelderland goed zichtbaar zijn. De binnenduinrand is ook een geliefde groeiplek. Ook goed zichtbaar zijn de stedelijke kernen, tuinjudaspenning is dus ook een stadsplant.



Hauwtjes van Tuinjudaspenning
Foto door Erik-Jan Beenackers



Rozet van tuinjudaspenning
Foto door Jasper Lamers

Onderscheid tussen tuin en wild in bloei

Het onderscheid tussen planten met rijpe vruchten is niet moeilijk. De tuinjudaspenning heeft ronde hauwtjes en die van wilde judaspenning zijn ovaal. Zeg maar volle en halve maan. Wellicht verwijst luna in de wetenschappelijke naam naar de beide vruchtvormen.

Let wel op dat de vruchten rijp zijn. Onrijpe vruchten van tuinjudaspenning zijn eerst ovaal! Hauwen en hauwtjes zijn door een tussenschot in tweeën gedeeld. Bij afgeplatte hauwtjes kan het tussenschot dwars staan, zoals bij herderstasje (*Capsella bursa-pastoris*), maar bij de judaspenningen staat het tussenschot parallel. Dus als de zaden uit het hauwtjes zijn losgelaten door vertering van de vruchthuid, blijven de tussenschotten als zilverachtige schijfjes nog lang aanwezig.

Ook de stengelbladeren zijn verschillend. De wilde judaspenning heeft altijd lang gesteeld blad; het blad van de tuinjudaspenning is in de bloeiwijze zittend of kort gesteeld. Dus zodra de plant bijna begint met bloeien kun je bepalen tot welke soort deze behoort.

Hauwtjes van tuinjudaspenning
Foto door Theo Heijmans



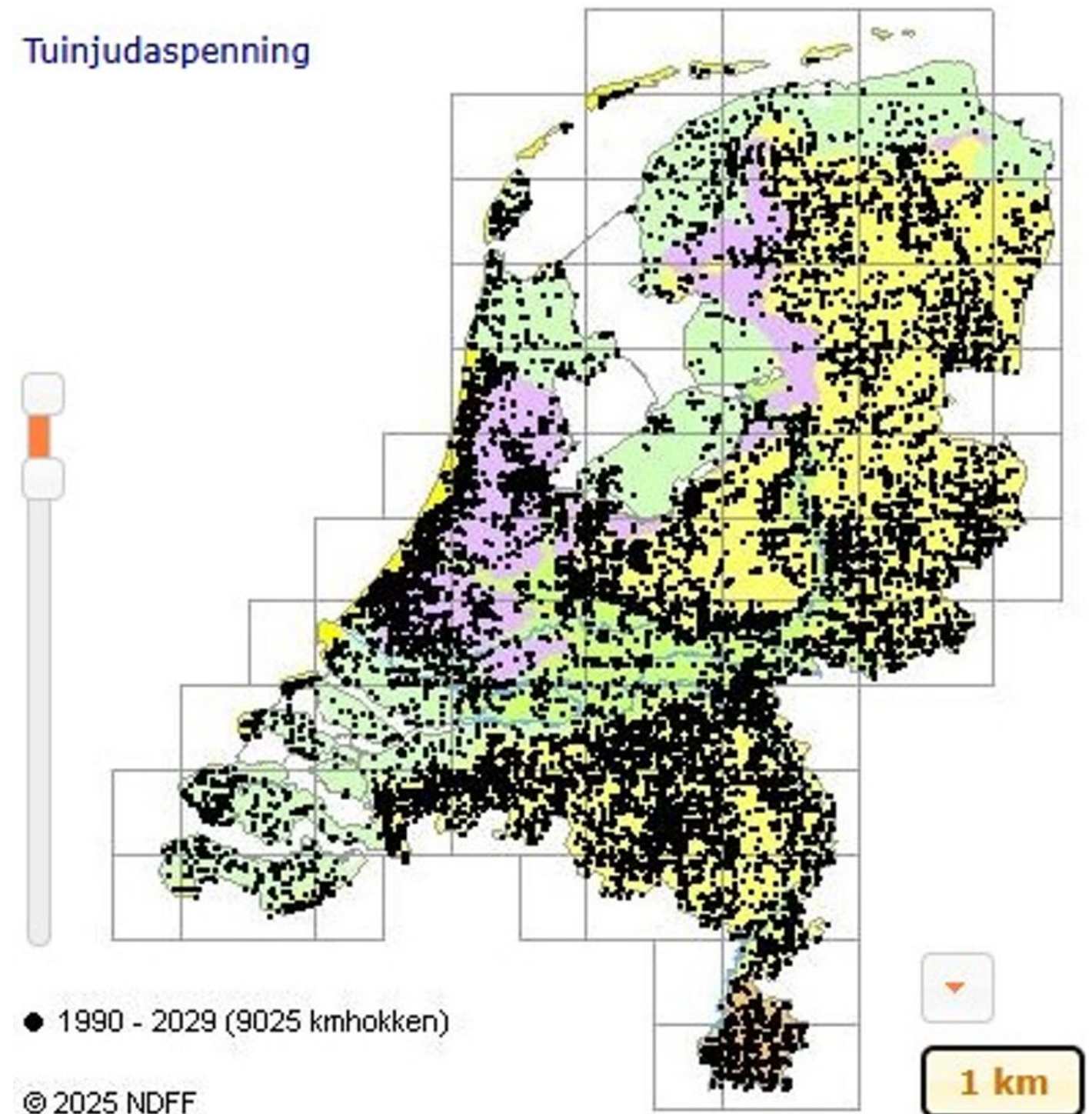
Hauwtje van wilde judaspenning.
Foto door Hanneke Waller



Verspreidingskaart

Lunaria annua L.

Tuinjudaspenning



● 1990 - 2029 (9025 kmhokken)

© 2025 NDFF

tuinjudaspenning. Bron NDFF